

РІШЕННЯ
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії
23.01.2024 року

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 61.051.077 (Наказ № 9/01-04 від 19.09.2023 р., Наказ №54/01-04 від 16.11.2023 р.) Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» Міністерства освіти і науки України, м. Ужгород прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» на підставі прилюдного захисту дисертації "Художній світ прози Михайла Гафії Трайсти" за спеціальністю 035 «Філологія» "23" січня 2024 року.

Вотьканич Мар'яна Іванівна 1994 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2017 році Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет» та отримала диплом із відзнакою магістра філології, викладача за спеціальністю «Українська мова і література».

Із 2016 року працювала старшим лаборантом кафедри української літератури, із 2019 – асистентом кафедри української літератури (за сумісництвом), а з 2020 року до цього часу – викладачем кафедри української літератури ДВНЗ «Ужгородський національний університет» МОН України, м. Ужгород.

У 2017 році для здобуття ступеня доктора філософії вступила на навчання в аспірантуру ДВНЗ «Ужгородський національний університет», яку успішно закінчила у 2022 році.

Дисертацію виконано в ДВНЗ «Ужгородський національний університет» МОН України, м. Ужгород.

Науковий керівник – Балла Евеліна Юріївна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української літератури ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Здобувачка має 8 наукових публікацій за темою дисертації, з них – 4 статті в наукових фахових виданнях України, 1 стаття в періодичних наукових виданнях інших держав, 3 – у збірниках матеріалів наукових конференцій.

Наукові праці, у яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Вотьканич М. Поетика повісті Михайла Гафії Трайсти «У ніч на святого Андрія». *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.* Ужгород, 2019. Вип. 2 (42). С. 144–148.

2. Вотьканич М. Художні функції фразеологізмів у гумористично-сатиричній прозі Михайла Гафії Трайсти. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.* Ужгород, 2020. Вип. 1 (43). С. 337–342.

3. Вотьканич М. Поетика містичного в повісті Михайла Гафії Трайсти «Людина з того світу». *Проблеми гуманітарних наук : зб. наук. пр. Дрогобицького держ. пед. ун-ту імені Івана Франка. Серія : Філологія.* Дрогобич : ВД «Гельветика», 2022. Вип. 49. С. 35–42.

4. Вотьканич М. До питання про становлення української літератури Румунії. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвуз. зб. наук. пр. молодих вчених Дрогобицького держ. пед. ун-ту імені Івана Франка*. Дрогобич : ВД «Гельветика», 2023. Вип. 60. Т. 1. С. 141–147.

За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації Вотьканич Мар'яни Іванівни «Художній світ прози Михайла Гафії Трайсти» за допомогою програми «Unicheck» не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації (Довідка №2047/01-14, видана ДВНЗ «Ужгородський національний університет» від 23.06.2023).

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

1. Антофійчук В. І., доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української літератури філологічного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, штатний співробітник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, наголосив на тому, що тема наукової праці Мар'яни Вотьканич є актуальною; висновки та основні положення дисертації мають наукову новизну, високу теоретичну та практичну цінність; отримані результати наукового дослідження повністю узгоджуються з метою та завданнями дисертації, відображають самостійний і новаторський характер наукових пошуків здобувачки. Зазначив, що в дослідженні М. Вотьканич уперше в українському літературознавстві представлено цілісний портрет Михайла Гафії Трайсти як оригінального прозаїка на тлі розвитку української літератури в Румунії та визначено його місце в сучасному літературному процесі. Констатував, що в процесі аналізу дисертаційної роботи М. Вотьканич суттєвих недоліків у викладі чи оформленні виявлено не було, а зміст дисертації досить вичерпно розкриває задекларовану тему. Звернув увагу на окремі дискусійні та недостатньо висвітлені наукові аспекти, зокрема на те, що дисертантка послідовно стверджує, що творчість Михайла Гафії Трайсти вписана в широкий контекст української літератури як материкової України, так і Румунії. Зрозуміло, що окреслити цей контекст у межах одного дослідження не видається можливим, однак поле типологічних зіставлень варто було розширити, адже митець підтримує тісні особисті контакти із сучасним мистецьким середовищем України, займається перекладацькою та літературознавчою діяльністю. Напрошуються також паралелі з художніми текстами прозаїків Румунії, зокрема К. Ірода, В. Кліма, І. Ковача, М. Михайлюка, М. Корсюка, М. Небиляка, К. Регуша та ін. Зауважив, що в роботі зроблено висновок про християнський світогляд автора та його добру обізнаність зі змістом Святого Письма. Авторка дисертації час від часу згадує про творчо застосований митцем біблійний інтертекст, детальніше звертається до цього питання при аналізі роману «Бляшаний Христос», однак біблійні мотиви простежуються і в інших творах митця. В інтертекстуальну ауру прозової спадщини Михайла Гафії Трайсти потрапляють традиційні образи та

мотиви не лише біблійного походження, а й міфологічні, фольклорні, а також зі світу літературної класики – української та зарубіжної. Розкриття цих перегуків дало б змогу відтінити самотність художнього світу письменника. Варто було простежити й румунські впливи. Висловив припущення, що зазначені поради мотивують дисертантку до подальших наукових пошуків у царині дослідження оригінальної прози яскравого представника українського письменства Румунії. Узагальнив, що висловлені спостереження аж ніяк не знижують наукову цінність дисертаційної роботи «Художній світ прози Михайла Гафії Трайсти» і Вотьканич Мар'яна Іванівна заслуговує присудження їй ступеня доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» спеціальності 035 «Філологія».

2. Василенко В. С., кандидат філологічних наук, науковий співробітник відділу української літератури ХХ століття та сучасного літературного процесу Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка Національної академії наук України, штатний співробітник Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка Національної академії наук України, зазначив, що дисертація М.І. Вотьканич висвітлює маловідому для сучасного українського літературознавства тему розвитку української літератури в Румунії й на основі аналізу чільного її репрезентанта Михайла Гафії Трайсти показує особливості її функціонування й поетики, тому і за тематикою, і за обсервованим матеріалом ця праця – нова й актуальна. Наголосив, що результати дослідження М.І. Вотьканич є важливим внеском у розвиток літературознавчих дискусій про історію становлення й розвитку української літератури поза межами України, а також у розроблення ефективної методики аналізу художніх творів сучасних українських авторів, які живуть і працюють за кордоном (зокрема, й двомовних). Висловив ряд дискусійних думок, зокрема поцікавився, чи можна говорити про відмінності між творчістю українського письменника Румунії (як-от М. Г. Трайсти) й авторів, що мешкають у прикордонні (фронтиром)? Якщо так, то в чому (окрім мови творчості) вона виражена (зокрема, на рівні поетики, етнолокальних особливостей тощо)? Що дає підстави для розмежування понять готичного, містичного та ірраціонального як своєрідних теоретичних конструктів і елементів художнього дискурсу (у випадку Михайла Гафії Трайсти)? Зазначив, що потребують конкретизації поняття автобіографізму й автобіографії (зокрема, художньої). Запитав, чи не доцільно було б вживати як альтернативу термін «символічна автобіографія»? Чи можна говорити про цілісність «художнього світу» письменника на основі його прозового доробку (без поетичного і драматичного, які становлять значну й значущу частину його творчості)? Підсумував, що висловлені дискусійні положення та окремі стилістичні огріхи не впливають на загальний фаховий рівень роботи, яка є цілісним та науково обґрунтованим дослідженням, яке вносить нові знання (імена й твори) в сучасне українське літературознавство, доповнює розділ із зарубіжної україністики й накреслює перспективи для подальшого вивчення історії українсько-румунських літературних зв'язків, функціонування української літератури в Румунії загалом і творчості Михайла Гафії Трайсти зокрема. Тому авторка дисертації Вотьканич М.І. заслуговує присудження їй ступеня доктора філософії

з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» спеціальності 035 «Філологія».

3. Тиховська О. М., доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри української літератури філологічного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет», штатна співробітниця ДВНЗ «Ужгородський національний університет» наголосила, що дисертація Мар'яни Іванівни Вотьканич є першим комплексним, системним дослідженням творчого доробку Михайла Гафії Трайсти, відзначається новизною й оригінальністю. Підкреслила, що авторка дисертації ґрунтовно проаналізувала й систематизувала жанрово-тематичні особливості прози Михайла Гафії Трайсти, послідовно розкрила етапи творчої еволюції митця, багатоаспектно та науково осмислила поетику творів. Висловила спостереження, що в кінці підрозділу 2.2, оскільки він мав три підпункти, варто було написати 2-3 абзаци підсумку-узагальнення, акцентувати на спільних рисах трьох проаналізованих у ньому творів, порівняти специфіку містичних образів та мотивів у них. На її думку, можна було розкрити символіку фіалкового/фіолетового кольору, з'ясувати його роль у конструюванні містичного образу героїні повісті «Незнайомка у фіалковій сукні». Зауважила, що у підрозділі 2.3, де дисертантка проаналізувала засоби характеротворення та творення комічного в деяких гумористично-сатиричних оповіданнях зі збірок Михайла Гафії Трайсти «Не вір очам своїм», «Кладка», «Чесні жони», «Верхньорівнянські оповідання», аналіз творів міг бути глибшим, розлогішим. Дисертантка розглянула поетику художніх текстів, акцентувала на використанні письменником іронії, гіперболи, сатиричної типізації, невідповідності моделювання комічних, іноді навіть абсурдних ситуацій, але менше уваги приділила сюжетам та образам творів. Підсумувала, що рецензована дисертація є самостійним, ґрунтовним аналітичним дослідженням, написаним на актуальну тему, в ній уперше комплексно осмислено всю українськомовну прозову творчість Михайла Гафії Трайсти, тому її авторка заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» спеціальності 035 «Філологія».
4. Ігнатович О. С., кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури філологічного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет», штатна співробітниця ДВНЗ «Ужгородський національний університет» висловила думку, що дисертація має наукову новизну, адже М. І. Вотьканич вперше здійснила концептуальне дослідження прозового набутку Михайла Гафії Трайсти, з'ясувавши специфіку художнього світу його прози. Зробила висновок про те, що мети дисертаційної роботи досягнуто, а окреслені дисертанткою завдання наукової роботи – виконані. Спостереження М. Вотьканич добре обґрунтовані й належним чином оприєвлені. Дослідження виявляє теоретичні знання науковиці, що підкріплено відповідними академічними й сучасними літературознавчими працями, уведеними в канву дисертаційної роботи. Висловила ряд дискусійних міркувань: *злочин і покарання* є темою чи проблемою повістей «Конокрадська честь» та «Ненависть до ближнього»?; оскільки творчості М. Трайсти властивий філософський характер, то повість «Незнайомка у фіалковій сукні» приховує також ознаки розгорнутої

метафори, що цікаво було б з'ясувати; якщо літературні герої – це витвір уяви письменника, то наскільки точним є їхній аналіз крізь призму психоаналізу людини? Узагальнила, що висловлені зауваження не мають принципового характеру й не знижують наукову вартість прорецензованого дослідження, а М. Вотьканич, як авторка актуальної, завершеної, самостійної цілісної дисертаційної праці, заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» спеціальності 035 «Філологія».

5. Барчан В. В., доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української літератури філологічного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет», штатна співробітниця ДВНЗ «Ужгородський національний університет», відзначила, що дослідження української літератури з-поза меж материкової України є одним із факторів актуальності теми дисертації Мар'яни Вотьканич і що така робота дає повноцінний матеріал, який доповнює парадигму українського літературного процесу в різних його вимірах: історичному, соціальному, культурному. Підсумувала, що представлена до захисту робота Вотьканич М. І. виконана відповідно до встановлених вимог, має належну методологічну й наукову основу, відзначається концептуальністю, системністю, логікою викладу, доказовістю, написана грамотно; має теоретичне й практичне значення; достатньо й належним чином апробована, про що свідчать публікації та виступи на наукових конференціях. Зробила висновок, що за актуальністю, методологічними підходами та методичним рівнем, глибиною та науковістю проведених досліджень, теоретичним та науково-практичним значенням дисертація Вотьканич Мар'яни Іванівни є завершеним і самостійним науковим дослідженням. Зазначила, що висловлені в процесі обговорення, дискусії зауваження опонентів і рецензентів не знижують наукової цінності, оригінальності, новизни поданої до захисту дисертаційної праці, а висока оцінка, дана роботі, є цілком об'єктивною. Підсумувавши, ствердила, що Вотьканич Мар'яна Іванівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» спеціальності 035 «Філологія».

Результати відкритого голосування:

- «За» – 5 членів ради,
- «Проти» – 0 членів ради,
- «Утримались» – 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада ДФ 61.051.077 присуджує Вотьканич Мар'яні Іванівні ступінь доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 035 «Філологія».

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Barcean

Валентина БАРЧАН